

Aningaasaatikillortut

Piffissami 2014-imit 2018-imut
(Kisitsisaagallartut)

Imarisai

1. Aallaqqaasiut	3
2. Naatsorsuinermi periaatsip nassuiarnera	5
3. Misissuinerup inerneru	11

1. Aallaqqaasiut

Saqqummersitami pineqartumi Kalaallit Nunaanni aningaasaatikiillortutut taaneqarsinnaasut saqqummiunneqarput. Pingaarnertut isiginiarneqarput ukioqqortussuseq, suaassuseq, ilaqutariit aammalu sumiiffik najugaqarfusoq. Qallunaat paasisimasallit ataatsimiitsitaliaannit piitsuussusermut suliaq tunngavigalugu agguaqatigiissillugu isertitanut misissuineq suliarineqarpoq. Politikkikkut piitsuussutsimut killigititamik aalajangiisoqarnikuunnginnera ersersinniarlugu Kalaallit Nunaanni misissuinermi pineqartut piitsutut taaneqanngillat aningaasaatikiillortulli taaneqarlutik.

Saqqummersitap ilusilersornera

Saqqummersitap immikkoortuata aappaani misissuinermit tunngaviusoq pingaarnersiorneqarpoq. Qallunaat paasisimasallit ataatsimiitsitaliaannit piitsuussutsimut suliaq tunngavigineqarpoq¹. Naatsorsueqqissaartarfiup qallunaat periaasiannik allaanerusumik atugaqarluni misissuiffigisimasaani isumaliutersuutit pingaarnertut naatsumik nassuiarneqarput.

Immikkoortut pingajuanni kalaallinut misissuinermi inernerit suliarineqarput. Inuit aningaasaatikiillortutut taaneqarsinnaasut amerlassusaat kisitsisini saqqummiunneqarput ilaqutariinnut, ukioqqortussutsinut, suaassutsinut sumiiffinnilu najugaqarfiusunut immikkoortiterlugit.

Pineqartoq aningaasaatikiillortutut inissisimasutut taaneqarpoq ukiut pingasut ingerlanerini isertitat killissarititami appasinnerusumik inissisimappata. Aningaasaatikiillortutut killigititaasoq aalajangiussa, isertitat annertussusiisa agguaqatigiissinnerini 50 aammalu 60 pct.-ianni imaluunniit ataallugu inissisimapput.

Naatsorsuutininik allanit assigiinngissutsit

Naatsorsueqqissaartarfiup isertitanut kisitsisitigut paasissutissaataani piffissani tulleriaani nunat assigiinngitsut akornanni isertitat nikingassutaannut naatsorsuutininut tunngasut saqqummiunneqareerput².

Gini-koefficienti, piitsuussuseq allanut naleqqiullugu (Risk of Poverty-rate) aammalu ratio 80/20 assigiinngitsuupput pingasut aningaasaqarnermut nikingassutsimut naatsorsuutaasartut, assigiinngitsunik sammiveqarlutik isertitat nikingassutaanik nassuiaasut.

Naatsorsuutit pingasut tamarmik immikkut isertitat nikingassutaanik nassuiaateqarput.

- Gini-koefficienti isertitat tamakkerlugit nikingassutaanik naatsorsuutaavoq,
- allanut naleqqiullugu piitsuussutsinut naatsorsuutini (at-Risk of Poverty-rate) isertitat annikinnerpaat sammiveqarput aammalu
- ratio 80/20-mi naatsorsuutini isertitat annertunerpaat annikinnerpaallu inissisimanerat nassuiarneqarluni.

¹ Ekspertudvalg for fattigdom, 2013. En dansk fattigdomsgrænse – analyser og forslag til opgørelsesmetoder.

² Naatsorsueqqissaartarfik, 2018. 2018-imi isertitat (kisitsisaagallartut).

Saqqummersitap saniatigut Naatsorsueqqissaartarfik tabelinik immikkoortunik inoqutigiinni meerartaqartuni isertitat agguataarnerinut ersersitsisunik isertitanut kisitsisitigut paasissutissani saqqummersitsivoq.

Saqqummersitsinermi aammalu saqqummertussani tulliuttuni tunngaviusut

Aningaasaqarnermut Inatsimmit 2015-imeersumit Naatsorsueqqissaartarfik annertunerusumik aningaasaliiffiqineqarpoq, ilaatigut **aningaasaqarnikkut ajornerusumik inissisimasut** kisitsisitigut paasissutissaannik suliaqarnissamut aningaasaliisussamik.

Saqqummersitaq ukiumut ataasiarluni Naatsorsueqqissaartarfimmi isertitanut kisitsisitigut paasissutissanut ilassutaalluni saqqummersinneqartarpoq.

Aningaasaatikillioortut pillugit saqqummersitaq ukiut sisamassa at saqqummersinneqarpoq. Aningaasaatikillioortut pillugit paasissutissat saqqummersinneqarnerisa kingorna ilaqutariit pillugit paasissutissat nutarsarlugit iluarsanneqarput. Aningaasaatikillioortut pillugit paasissutissanut tunngaviulluartut, inunnik isumaginninnermut aamma ilinniartitaanermut tunngasut iluarsarneqarput. Taamaattumik saqqummersitamit uani kisitsisit piffissami 2011-miit 2018-imut paasissutissat iluarsaneqarmata decembarimi 2018-imi saqqummersitamit “2013-miit 2017-imut aningaasaatikillioortut”-nit inernerit nikingassuteqarsinnaapput.

Kisitsisaagallartut

Saqqummersitamit uani kisitsisit 2018-imoortut kisitsisaagallartut. 2018-imut kisitsisit kisitsisaagallartut. Kommunit 2018-imi kingusinaarlutik, Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut pisortat ikiorsiissutaat pillugit aamma suliffeerunnermi ikiorsiissutit pillugit, nalunaarsimanerat pissutaalluni. Taamaattumik Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmi isertitanut nalunaarsuutit, isertitat pillugit kisitsisitigut paasissutissiornermi tunngavigineqartut, Naatsorsueqqissaartarfimmit immikkut ittumik kommunini aningaasarsiat allagartaat A-11-it tunngavigalugit naatsorsorneqaqittariaasimapput. Isertitakinnerit akornanni naatsorsueqqittariaqarneq pissutaalluni taakku akornanni nalinginnaanngitsumik nalorninartoqarsinnaavoq. 2020-mi 2018-imi kisitsisiviisut saqqummiunneqarumaarput.

Utoqqalinersiassat akileraarutaasalernerat pillugu malittariassat nutaat

Januaarip aallaqqaataani 2017-imi utoqqalinersiassat akileraarutaasalernissaanut malittarisassat nutaat atulerput. Taamaasilluni, tamakkiisumik Kalaallit Nunaannut akileraartussaataasut, utoqqalinersiassaminnut Kalaallit Nunaata avataanut utoqqalinersiassaminnik akiliigaangamik akileraartalerput. Tassa imaappoq:

- Inuup nammineq nunanut allanut utoqqalinersiassaminut akiliutai ilanngaataqarunnaarput.
- Sulisitsisup utoqqalinersiassanut akiliutigisartagaat akileraaruserneqartalerput.

Nunanut allanut utoqqalinersiassanut akiliinermi akileraartalernerup kinguneranik 2016-imiit 2017-imut akileraarnerup annertussusaa allanngorpoq. Aningaasaatikillioortut isertitaanik killiliinermut tamanna sunniuteqarsinnaavoq, isertitat medianiat akileraartarnermut inatsimmit nutaamit sunnerneqarsinnaammat.

Kisitsisaataasivik

Kisitsisaataasivimmi kisitsisinik nammineq toqqartukkanik soorlu najukkanut, ukiunut, suaassutsinut aammalu piffissanut uuttuutit katiternerisigut aallertoqarsinnaavoq. Kisitsisaataasivimmi kisitsisit 2011-miit 2018-imut pissarsiarineqarsinnaapput.

2. Naatsorsuineri periaatsip nassuiarnera

Nassuiaatit aammalu atornissaannut piareersarnerat

Naatsorsueqqissaartarfiup qallunaat paasisimasallit ataatsimiitsitaliaannit piitsuussutsimut suliama nassuiaatit atorpai. Aningaasaatikillioortuuneq ima nassuiarneqarpoq:

”Pineqartoq imaluunniit ilaqutariit malunnartumik ajornakusoornerusumik inunnu allanut sanilliullugit inuunermi atugaqartuupput, atugarisallu pissakillioornermik pissuteqarput, pingaartumik aningaasaqarnikkut. Ataavartumik aammalu pineqartoq ilaqutariilluunniit periarfissaqanngillat imaluunniit killilimmik namminneq kajumissutsimik atugarisat allanngartinnissaannut periarfissaqarput.”³

Aningaasaatikillioortunut nassuiaat qallunaatut piitsuussutsimut killigititanut nassuiaat aallaavigalugu atorneqarpoq. Nassuiaatilli atornera qallunaatuumiit allaanerussuteqarpoq, misissuineri nalunaarsuutit Kalaallit Nunaanni tigussaasut, inatsiseqarnikkullu assigiinngissutsit pissutigalugit naatsorsuutillu ajornaatsuutinniarlugit.

Kalaallit Nunaanni aningaasaatikillioortut misissornerini uku peqataatinneqarput:

- Pineqartoq ukiuni tulleriinni pingasuni isertitanut killigititamit appasinnerusumik atoriaannarnik isertitaqarsimappat.
- Pineqartoq meeqqat atuarfiannit qaffasinnerusumi ilinniartuunngippat imaluunniit ilaqutariinni inersimasoq meeqqat atuarfiannit qaffasinnerusumik ilinniakkamik ingerlatsinngippat.⁴
- Pineqartoq Utoqqaat Illuanni, plejehjemimi imaluunniit innarluutilinnut inissiisarfimmi najugaqartutut allassimanngippat.

³ Ekspertudvalget for fattigdom, 2013. En dansk fattigdomsgrænse – analyser og forslag til opgørelsesmetoder, qupp. 7

⁴ Ilaqutariinnermut nassuiaatip eqikkarneqarneranut Naatsorsueqqissaartarfiup 2019-imi innuttaasut saqqummarsitaat innersuussutigineqarpoq.

Ataani tunngavigineqartut itisilerneqarput:

Isertitanut nassuiaat

Isertitat atoriaannaat (isertitat akileraaruseriikkat aammalu isumaginnittoqarfimmit nuussinerit ilanngullugit) aallaavigalugit aningaasaatikiilliorneq aalajangerneqarpoq.

Piffissami atuinissamut periarfissiisuni isertitat atoriaannaat naatsorsuisinnaanermut periarfissiipput.

Isertitat atoriaannaat atuisinnaanermut tamakkiisumik periarfissiinngillat. Pingaartumik inuiaqatigiinni minnerusuni nalilersorneqarpoq aningaasaqarnermut aalisarneq piniarnerlu pingaaruteqartuusut. Saniatigut pisortat ikiorsiissutinik aaqqissuusaqarput atuisinnaanermut sunniuteqartunik isertitanulli atoriaannarnut ilanngullugit kisitaanngitsunik. Tassa isumaginninnikkut ulluunerani paaqqinniffinni akiligassaannngitsumik inissallit aammalu namminerisamik ineqarnermi tapiissutit attartortakkani ineqarnermut tapiissutinut sanilliullugit isertitanut atoriaannarnut naatsorsukkanut ilanngullugit kisitaanngitsut.

Ilaqutariit aningaasaatikiillortut amerlanertigut Pisortanit ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 15, 20. november 2006-imeersoq tunngavigalugu ikiorserneqartarput. Inatsit malillugu ikiorsiisarnemi pisortani allaffissornikkut aammalu nalunaarsuinermi periaatsit assigiinngitsut ilaqutariit akornanni aammalu pisortanit ulluunerani ornittakkanut, eqqagassalerinermut il.il. atatillugit ilaqutariit ataasiakkaat isertitaannut nalunaarsorsimasunut sunniuteqarsinnaapput.

Pisortat annermik ineqarnermut, sarfamut, imermut, kiassarnermut assigisaannullu ikiorsiisarput. Taakku akii allanngoraangata isertitat sunnerneqartarput. 2018-imi sarfamut imermullu akit assigiissaarneqaqqilerput, tamatuma kinguneranik inuit illoqarfinni assigiinngitsuni ikiorsiissutit pisariaqartitaat millipput.

Taamatuttaaqq meeqqanut akilersuutit tigusisussap inuuniarneranut sunniuteqarsinnaapput. Akilersuutinik A-nik tunniussisarneq (akilersuutinut tapit) meeqqap isertitaannut nalunaarsorneqartanngilaq taamatullu ilaqutariit isertitaannut kisitsinermi ilaatinneqarani. Akilersuut nalinginnaasoq meeqqamut ataatsimut ukiumut 12.000 kr.-inik annertussuseqarpoq.

Ilaqutariit, inoqutigiit aammalu naligiissitsineq

Isertitat uuttuutinut tulluarsarlugit aningaasartuutinut annerusunut soorlu ineqarnermut akiliummut, imermut, kallerup inneranut, kiassarnermut, sillimmasiinerput, nerisassanut il.il. naatsorsorneqarput.

Naatsorsueqqissaartarfik ilaqutariit kisitsisitigut paasissutissaannik suliaqarnikuuvoq, tassani inoqutigiit akornanni eqqarleriinnermut atassuteqarnerit aallaavigalugit inoqutigiit ilaat ilaqutariinnut arlalinnut immikkoortiterneqarput.

Isertitanut kisitsisitigut paasissutissani inuit inoqutigiillu isertitaannik misissuinermik imaqartartup akerlianik misissuinermi matumani ilaqutariit isertitaat aallaavigineqarput.

Kialluunniit inuttaasup Inuit nalunaarsuiffiannut ulloq unnuarlu sumi uninngaveqarnerluni nalunaarutigissavaa. Taamaattoq inuit najugaqarnermut paasissutissai kukkuneqanngivissortuunngillat.

Pineqartut ukiup naalernerani ilaqutariinnut attaveqarfigisimasaannut isertitaat atassusigaapput. Piffissaq ilaqutariinnut naatsorsuiffigineqartoq misissuinerup inerneranut sunniuteqarsinnaavoq. Assersuutigalugu pineqartut ukiup ingerlanerani angerlarsimaffimmit nuussimasut avissimasulluunniit ilaqutariinni allanngortoqarnerup kingunerisaanik isertitakitsutut misissuinermi ilaapput, ukiup annerpaartaani ilaqutariinni isertitakkaani ilaasimagaluarlutik.

Isertitat nalilersornerini ilaqutariit annertussusaat katitigaanerallu aallaavigineqarput (isertitat naligiissinnerat). Ilaqutariit ataatsimut aningaasaqartuunerat aammalu angerlarsimaffimmi annertuunik ingerlatsinermi atuinermi iluaqutissartaqarnera pissutigalugu. Ilaqutariit isertitaat isertitanut kisitsisitigut paasissutissalerinermi OECD-p malittarisassai malillugit isertitat naligiissinneqarput.

Isertitat naligiissinnerat ilaqutariit tamakkiisumik isertitaat ilaqutariit katitigaanerisa uuttuutaannik naleqqussakkamik agguarneqarluni kisinneqarpoq. Ilaqutariinni inersimasoq siulleq (14 sinnerlugit ukiulik⁵) 1-imik uuttuuteqarpoq. Ilaqutariinni inersimasoqarsimappat allanik inersimasut allat tamarmik immikkut 0,5-imik uuttuuteqartinneqartarput meeqqallu tamarmik immikkut 0,3-mik uuttuuteqartinneqarlutik. Taamaasilluni ilaqutariit immikkut tamarmik naligiissitsinermut uuttuutaat katillugit kisinneqarput. Ilaqutariit marlunnik inersimasortallit pingasunillu meerartallit $1 + 0,5 + 0,3 + 0,3 + 0,3 = 2,4$ -imik naligiissitsinermut uuttuuteqarput. Ilaqutariinni isertitat 300.000 koruuniusimappata isertitat naligiissinnerat $300.000 \text{ kr.} / 2,4 = 125.000$ koruuniusimassapput inersimasup kisimiittut isertitaanut sanilliunneqarsinnaalluni.

Isertitanut killissarititamit appasinnerusut

Isertitanut killissarititamit appasinnerusooq qallunaat misissuineranni inuit isertitaasa atoriaannaat agguaqatigiissinneranni 50 pct.-iannut aalajangersimavoq. Agguaqatigiissinnerat tassaavoq isertitat annertussusiisa qaffasissusaanni qeqqaniittoq, affaani inuit isertitaqarnerusut aammalu affaani inuit isertitakinnerusut inissisimapput.

Aningaasaatikillioortutut taaneqassagaanni isertitat ukiuni tulleriini pingasuni isertitanut killissarititamit appasinnerusooq ataallugu ukiuni pineqartuni inissisimasariaqarput.

⁵ OECD-mi malittarisassat malillugit inersimasut tassaapput minnerpaamik 14-inik ukiullit, meeqqallu tassaallutik 14-it inorlugit ukiullit. Malugeqquneqarpoq nassuiaat una isertitat naligiissinneranut taamaallaat atornerqarmat. Allani meeqqanut inersimasunullu ukiunut killigitat ilaqutariit kisitsisitigut paasissutissaanni killigitat atornerqarput.

Isertitanut kisitsisitigut paasissutissat malillugit⁶ Kalaallit Nunaat Danmarkimit naligiinninnerusunik isertitaqarpoq aamma isertitat agguaqatigiissillugit isertitat appasinnerupput. Taamaattumik kalaallinut killigititaasup isertitat agguaqatigiissinnerini 50 pct.-imik qaffasinnerunissaa tunngavilersuutigineqarpoq. Tamannalu tunngavigalugu isertitat agguaqatigiissinnerini 50 aammalu 60 pct.-it killigitat assigiinngitsut marluk suliarineqarput.

Kalaallit Nunaanni misissuinermi isertitat tamakkiisut agguaqatigiissinnerat ukiunut pineqartunut immikkut kisinneqarput, qallunaat misissuineranni allanngorannerit assigiissaarniarlugit ukiuni pingasukkaanni isertitat agguaqatigiissinnerisa akerlianik. Periaaseq piuminarsarniarlugu kalaallinut periaaseq toqqarneqarpoq aammalu ingerlaannartumik agguaqatigiissitsineq piffissami ingerlasumi isertitakitsut amerlassusaannut malunniuteqanngitsutut nalilerneqarmat.

Takussutissiaq 2.1

2014-imit 2018-imut misissukkat isertitat agguaqatigiissinnerisa qeqqani inissisimasut

	2014	2015	2016	2017	2018
	kr.				
Ilaqutariit isertitaat atoriaannaat naligiissitat	137.220	144.413	151.744	153.067	157.271

Nassuiaat: Ukiuni pingasuni isertitani pineqartuni ukiumi kingullermi isertitat agguaqatigiissinneqarput.

Pisuussutit

Qallunaat misissuineranni pineqartut 100.000 korusinnerlugit pisuussutillit (2010-minngaanneersut) piitsutut taaneqanngillat. Massakkuugallartoq Naatsorsueqqissaartarfik nalunaarsuutinik tulluurtunik inuit pisuussutaannut tunngasunik eqqortunik suliaqarnissamut periarfissaqanngilaq, tunngavigineqartorlu tamanna kalaallinut misissuinermi ilanngunneqanngilaq. Tunngavilersuutip ilanngunneqannginnera misissuinerup inernerinut annerusumik malunnaateqannginnera naatsorsuutigineqarpoq, ilaqutariit ataatsikkut isertitakitsut annertuunillu pisuussutillit arlaqanngissorineqarmata.

Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni najugallit

Utoqqaat illuini, plejehjemini aammalu innarluutilinnut inissiisarfinni ineqartut pingaartumik utoqqalinermi aammalu siusinaartumik soraarnerussutisiaqartuusarput. Inatsimmi aalajangersimavoq soraarnerussutisiallit ulloq unnuarlu paaqqinniffinni najugaqartut soraarnerussutiasiat tunngaviusut 20 pct.-ii kaasarfimmiutut tunniunneqartassasut sinneruttullu ineqarnermut akiliutitut uninngatinneqartassasut.

Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni najugaqartut isertakitsuusarnerat pissutaalluni nerisaqarnermut ineqarnermullu akiliineq ajorput. Misissuinermilu matumani pineqartut piffissami misissuiffiusup naanerani

⁶ Naatsorsueqqissaartarfiup saqqummersitaa "2018-imi isertitat" takuuk.

inissiisarfimmi ineqartut ineqarsimasulluunniit aningaasaatikiillortut misissukkat annertussusaanut kisitsinermi ilaatinneqanngillat. Taakkununga ilaapputtaaq meeqqanut inuusuttunullu ulloq unnuarlu paaqqinniffinni najugaqartut aamma 18-it sinnerlugit ukioqarsinnaasut, inuiaqatigiinnut ikaarsaarnissamut piareersarneq imaluunniit inissanik neqeroorutinik amigaateqarneq pissutigalugu ulloq unnuarlu paaqqinniffinniittut.

Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni najugaqartut adressi malillugu uppernarsarneqarput. Pineqartut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiup adressia atorlugu kaasarfimmiulernerneqartartut paaqqinniffinnili najugaqanngitsut ilaatigut naammattuugassaapput. Taamaattoqartillugu pineqartoq inoqutigiinni najugaqartutut naatsorsorneqartarpoq.

Ilinniartut

Inuit meeqqat atuarfiannit qaffasinnerusuni ilinniartut aammalu inuit inersimasunik meeqqat atuarfiannit qaffasinnerusumit ilinniakkanik ingerlataqartunik ilaqutaqartut, aningaasaatikiillortut kisitsinermi tunngavilersuutinik naammassinnikkaluarpataluunniit misissuinermi ilaangillat. Killiliineq tamanna toqqarneqarpoq aningaasaqarnikkut inissisimaneq namminerisamik qinikkatut aammalu ataavartuunngitsutut isigineqarnera pissutigalugu.

Inuk ilinniartutut naatsorsuutigineqarpoq pineqartoq piffissap misissuiffiusup naanerani Naatsorsueqqissaartarfiup ilinniartunut ingerlatsisunut nalunaarsuiffiani ISCED-imi qaffasissuseq 3, imaluunniit taanna qaangerlugu ilinniartutut nalunaarsorsimappat.

Meeqqat pingasut ataallugit ukiullit

Suleriaaseq malillugu piffissami misissuiffiusumi inuit pingasunik ukioqalersimanngitsut ukiuni pingasuni Kalaallit Nunaanni najugaqarsimanngillat. Taamaattumik tunngavilersuutit malillugit ilaqutariinni aningaasaatikiillornermi inissisimasoqartillugu meeqqat pingasut ataallugit ukiullit aningaasaatikiillortutut naatsorsuutigineqartarput.

Meeqqat angajoqqaaminni najugaqanngitsut

Meeqqat minnerpaamik angajoqqaani ataaseq najugaqatiginngippagu meeqqat angajoqqaamini najugaqanngitsunut naatsorsuutigineqarpoq. Meeqqat angajoqqaaminni najugaqanngitsut tassaagajunnerupput meeqqat ilaqtaminni allani najugallit, ilaqtariinni ilasiaasut, isumaginninnikkut inissiisarfinni najugallit imaluunniit kollegiani najugallit. Meeqqat ilinniarnermiinnut atatillugu angajoqqaaminni najugaqanngitsut aammalu meeqqat isumaginninnikkut inissiisarfinni najugallit amerlanertigut misissukkanut ilaatinneqanngillat qulaani taaneqareersutut ilinniartunut aammalu meeqqanut isumaginninnikkut inissiisarfinni najugalinnut tunngavilersuutit peqqutigalugit. Taamatullu meeqqat angajoqqaaminni najugaqanngitsut sinneruttut misissuinermi ilaatinneqanngillat Naatsorsueqqissaartarfiup inunnut nalunaarsuiffiani paasissutissat ullumikkut atuuttut malillugit aningaasaqarnikkut inuunermi atugaat nalilersorneqarsinnaanngitsutut isigineqarmata.

Misissukkat amerlassusaat

Misissuinermi anguniakkat pingaarnerit ilagaat aningaasaatikillioortut agguaqatigiissinnerisa ineriartornerat nakkutigissallugu. Aningaasaatikillioortut amerlassusaannik naatsorsuinerup saniatigut pingaartuuvoq misissukkat amerlassusaat toqqassallugu, tassaasoq aningaasaatikillioortut amerlassusaat takussutissiaq 2.2. malillugu takuneqarsinnaasoq.

Takussutissiaq 2.2

2014-imit 2018-imut misissukkat ilaatinneqanngitsut amerlassusaat aammalu pissutaasut

	2014	2015	2016	2017	2018
Ilaaitaagallartut	55.983	55.847	55.860	55.877	55.992
Ukioq naallugu Kalaallit Nunaanni najugaqarsimanginnermi ilaatinneqanngitsut	1.785	1.833	2.019	1.873	1.950
Piffissaq misissuiffiusoq tamakkerlugu Kalaallit Nunaanni najugaqarsimanginnermi ilaatinneqanngitsut	2.245	2.382	2.428	2.658	2.710
Isumaginninnikkut inissiisarfinni najugaqartut ilaatinneqanngitsut	899	907	903	930	911
Ilinniartut taakkulu ilaqtataat ilaatinneqanngitsut	4.560	4.696	4.485	4.549	4.739
Baseniittut stationiniittullu ilaatinneqanngitsut	100	80	76	71	77
Meeqqat angajoqqaaminni najugaqanngitsut ilaatinneqanngitsut	782	754	749	719	707
Ilaqtariinni isertitanganngitsut ilaatinneqanngitsut	261	280	203	182	223
Misissukkat amerlassusaat	45.351	44.915	44.997	44.895	44.675

Misissukkat amerlassusaanni pineqartut tamarmik Kalaallit Nunaanni inuit nalunaarsuiffianni najugaqartutut nalunaarsorsimasut aammalu meeqqat pingasut inorlugit ukiullit inuunertik tamaat Kalaallit Nunaanni inuit nalunaarsuiffianni nalunaarsorsimasut tunngavigineqarput. Pineqartut najugaqarnermut tunngavigineqartunut taaneqareersunut inuit nalunaarsuiffianni 31. decembarimit najugaqartutut nalunaarsukkanit misissorneqarput. Piffissap ilaani ukiut marluk nikinneranni Kalaallit Nunaanni aallaqqasimasut, imaluunniit Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasut aammalu 31. decembari tikitsinnagu Kalallit Nunaannut nuussimasut misissuinermit ilaatinneqanngillat. Taaneqareersutulli inuit

ukioq naallugu Kalaallit Nunaanni akileraartartuusimangitsut ilaatinneqanngillat.

Piffissamilu misissuiffiusumi Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqarsimangitsut saniatigut piffissap misissuiffiusup naanerani kommunit avataanni najugaqarsimasut ilaatinneqanngillat, aammalu kommunit iluanni illoqarfimmi, nunaqarfimmi imaluunniit savaateqarfimmi najugaqartutut nalunaarsorsimangitsut ilaatinneqanngillat. Tassani assersuutigalugu najugaq stationiusinnaavoq.

Taamatuttaaq inuit qallunaatut innuttaassuseqanngitsut aammalu Savalimmiuni inunnorsimasut ilaqutariinni isertitaqarsimangitsutut nalunaarsimasut imaluunniit misissuinerup ukiuani kingullermi isertitaqarsimangitsut ilaatinneqanngillat. Taaneqartoq kingulleq inunnik Kalaallit Nunaanniit nuussimasunik kinaassusersiiniarluni misissuinermi ingerlanneqarpoq, inunnilli nalunaarsuisarfimmi nalunaarsorneqarneri kingusinaarsinnaapput.

Naggataagullu ilinniartunut, isumaginninnikkut inissiisarfimmi najugaqartunut aammalu meeqqamut angajoqqaaminni najugaqanngitsunut qulaani tunngavilersuutit tunuliaqutaralugit piffissap misissuiffiusup naanerani inuit inissisimaffiat malillugit ilanngunneqanngillat.

3. Misissuinerup inerneru

Immikkoortumi matumani misissuinerup inerneru takussutissianngorlugit saqqummiunneqarput. Takussutissiani takuneqarsinnaapput inuit amerlassusaat isertitat agguaqatigiissinnerini 50 pct.-iat ataallugu inissisimasut inuit amerlassusaat uuttuutitut aammalu procentinngorlugit immikkoortiterneru. Aningaasaatikiillortut pillugit naatsorsuutitut annertunerusunut, matumani isertitat agguaqatigiissinnerini killigititap 60 pct.-iat ataallugu inissisimasunut Naatsorsueqqissaartarfiup Kisitsisaataasivia: bank.stat.gl innersuussutigineqarpoq, tassani tabelinik annertunerusunik aallersinnaaneq periarfissaavoq.

Isertitat agguaqatigiissinnerisa ataani inissisimasut amerlassusaat nikerarsinnaavoq, tamanna Kalaallit Nunaanni innuttaasut ikittunnguunerannik aammalu taakku noorartarnerinik peqquteqarpoq. Tamanna ersarinnerulertarpoq misissukkanut uuttuutit ersarinneruleriartorerini. Taamaattumik ukiuni allannguutit ataasiakkaat tunngavigalugit annertuumik inerniliisarnissaq mianersuussassaavoq.

3.1. Aningaasaatikiillortut ukiuinut immikkoortiterlugit

Aningaasaatikiillortut naatsorsussagaanni ukiut pingasut ingerlanerini ilaqutariit isertitaat atoriaannaat killissarititami appasinnerussapput. Ukiuni taaneqartuni ukiut pingasut ingerlanerini ukiup naanerini kisitsisit atuuttuupput.

2018-imi misissukat 4 pct.-ii isertitat agguaqatigiissinnerisa 50 pct.-iat ataallugu ukiumut atoriaannarnik isertitaqarsimapput. Aningaasaatikiillortut

agguaqatigiissillugu annertunerpaat 20-29-t akornanni ukioqartuupput, takuuk takussutissiaq 3.1.

Takussutissiaq 3.1

Aningaasaatikillioortut isertitat agguaqatigiissinnerani 50 pct.-it ataallugit isertitallit amerlassusaat agguaqatigiissinnerilu, ukiut immikkoortiterneri malillugit

Ukiut	2014	2015	2016	2017	2018	2018
	Agguaqatigiissinneri					Amerlassusaat
0-iniit 4-nut	6	6	6	7	9	270
5-iniit 9-nut	4	5	4	5	4	116
10-niit 14-inut	2	3	2	3	3	87
15-iniit 19-inut	5	6	5	7	7	136
20-niit 24-nut	6	7	7	8	8	230
25-niit 29-nut	7	7	8	8	9	275
30-niit 34-nut	5	5	5	6	7	203
35-niit 39-nut	3	3	4	4	4	121
40-niit 44-nut	2	2	2	2	3	70
45-niit 49-nut	3	3	3	3	3	80
50-iniit 54-inut	3	3	3	3	3	118
55-iniit 59-inut	2	3	3	3	3	122
60-iniit 65-inut	2	2	2	2	2	75
65-iniit 69-inut	1	1	1	1	1	20
70-iniit 74-inut	0	0	0	1	0	5
75-it qummullu	1	1	1	1	1	7
Katillugit	3	4	4	4	4	1.935

Najoqutaq: <http://bank.stat.gl/SONOU01>

3.2. Aningaasaatikillioortut immikkoortorta qarfinnut immikkoortillugit

2018-imi aningaasaatikillioortut agguaqatigiissinnerinini immikkoortorta qarfiit Tasiilaq, Qaanaaq, Upernavik aamma Kangaatsiaq agguaqatigiissillugu annertunerpaanik 50 pct.-it ataallugit isertitaqartuusimapput.

Takussutissiaq 3.2.

Aningaasaatikillioortut isertitat agguaqatigiissinnerani 50 pct.-it ataallugit isertitalit amerlassusaat agguaqatigiissinnerilu, immikkoortorta qarfinnut immikkoortiterlugit

Immikkoortorta qarfik	2014	2015	2016	2017	2018	2018
	Agguaqatigiissinneri					Amerlassusaat
Nanortalik	6	5	5	5	5	75
Qaqortoq	3	3	3	4	4	87
Narsaq	4	4	3	4	3	43
Paamiut	2	2	2	3	4	53
Nuuk	2	2	3	3	3	427
Maniitsoq	3	3	3	3	3	91
Sisimiut	2	2	2	2	2	114
Kangaatsiaq	5	7	6	7	10	105
Aasiaat	3	4	3	4	4	104
Qasigiannugit	2	2	1	2	3	28
Ilulissat	2	2	2	2	3	120
Qeqertarsuaq	1	2	2	2	2	14
Uummannaq	2	1	2	2	3	49
Upernavik	8	9	9	10	9	226
Qaanaaq	10	10	9	13	11	69
Tasiilaq	11	11	10	11	13	315
Ittoqqortoormiit	3	5	4	4	5	15
Katillugit	3	4	4	4	4	1.935

Nassuiaat: Ivittuut Nuummut ilaavoq

Najoqqutaq: <http://bank.stat.gl/SONOU02>

3.3. Aningaasaatikillioortut illoqarfinnut nunaqarfinnullu immikkoortillugit

Illoqarfinni nunaqarfinnilu aningaasaatikillioortut isertitat agguaqatigiissinnerini 50 pct.-imiittut assigiinneqaaq. 2018-imi nuna tamakkerlugu illoqarfinni aningaasaatikillioortut agguaqatigiissinnerat 4 pct.-iuvoq, nunaqarfinnilu savaateqarfiit ilanngullugit, 9 pct.-iulluni.

Takussutissiaq 3.3.

Aningaasaatikillioortut isertitat agguaqatigiissinnerini 50 pct.-it ataallugit isertitalit amerlassusaat agguaqatigiissinnerilu, illoqarfinnut nunaqarfinnullu immikkoortiterlugit

	2014	2015	2016	2017	2018
	Amerlassusaat				
Illoqarfiit	1.038	1.103	1.064	1.270	1.366
Nunaqarfiit	500	522	524	539	569
Katillugit	1.538	1.625	1.588	1.809	1.935
	Agguaqatigiissinneri				
Illoqarfiit	3	3	3	3	4
Nunaqarfiit	7	7	8	8	9
Katillugit	3	4	4	4	4

Nassuiaat: Savaateqarfiit nunaqarfinnut ilaapput

Najoqqutaq: <http://bank.stat.gl/SONOU02>

3.4. Inersimasut aningaasaatikillioortut ilaqtariit qanoq ittuunerinut immikkoortillugit

Inersimasut kisermaat imaluunniit aappariit aningaasaatikillioortut immikkoortinneqarsinnaaneri ilaqutariit kisitsisitigut paasissutissaasa ajornarunnaarsippaat. Saniatigut ilaqutariit meeqqat inuusuttullu angajoqqaaminni najugallit amerlassusaat malillugit immikkoortiterneqarsinnaalerput. Takussutissiami 3.4.-mi takuneqarsinnaavoq inersimasut kisermaat, inersimasunut aappariinnut sanilliullugit, agguaqatigiissinnerini annertunerpaallutik aningaasaatikillioortutut taaneqarsinnaasut.

Takussutissiaq 3.4.

Aningaasaatikillioortut amerlassusaat agguaqatigiissinnerilu, ilaqutariit qanoq ittuunerinut aamma meeqqat inuusuttullu angajoqqaaminni najugallit amerlassusaannut immikkoortillugit

	2014	2015	2016	2017	2018
	Amerlassusaat				
Kisermaat meeraqanngitsut	793	850	872	972	1.001
Kisermaat ataatsimik meerallit	122	113	127	136	151
Kisermaat ataatsimit amerlanerusunik meerallit	64	79	65	73	70
Aappariit meeraqanngitsut	43	40	24	28	51
Aappariit ataatsimik meerallit	25	24	17	41	44
Aappariit ataatsimit amerlanerusunik meerallit	61	56	58	59	77
Katillugit	1.108	1.162	1.163	1.309	1.394
	Agguaqatigiissinneri				
Kisermaat meeraqanngitsut	7	7	7	8	8
Kisermaat ataatsimik meerallit	8	7	8	9	10
Kisermaat ataatsimit amerlanerusunik meerallit	6	8	7	8	8
Aappariit meeraqanngitsut	1	1	0	0	1
Aappariit ataatsimik meerallit	1	1	0	1	1
Aappariit ataatsimit amerlanerusunik meerallit	1	1	1	1	1
Katillugit	3	4	4	4	4

Najoqutaq: <http://bank.stat.gl/SONOU04>

3.5. Meeqqat inuusuttullu aningaasaatikillioortut ilaqutariit qanoq ittuunerinut immikkoortillugit

Taamatuttaaq ilaqutariit kisitsisitigut paasissutissaasa meeqqat inuusuttullu aningaasaatikillioortut inersimasunik imaluunniit inersimasunik aappariinnik najugaqateqartut immikkoortinneqarsinnaaneri ajornarunnaarsippaat. Takussutissiami 3.5.-imi takuneqarsinnaavoq meeqqat inuusuttullu inersimasunik kisermaanik ilaqutaqartut, meeqqanut inersimasunik aappariinnik ilaqutaqartunut sanilliullugit, agguaqatigiissinnerat annertunerpaalluni aningaasaatikillioortutut taaneqarsinnaasut.

Takussutissiaq 3.5.

Meeqqat inuusuttullu aningaasaatikillioortut ilaqtariit suussusiinut immikkoortiterlugit

	2014	2015	2016	2017	2018
	Amerlassusaat				
Kisermaat	323	346	323	358	377
Aappariit	107	117	102	142	164
Katillugit	430	463	425	500	541
	Agguaqatigiissinneri				
Kisermaat	8	8	8	9	9
Aappariit	1	1	1	2	2
Katillugit	3	4	3	4	5

Najoqutaq: <http://bank.stat.gl/SONOU03>

3.6. Aningaasaatikillioortut suaassutsinut immikkoortiterlugit

Aningaasaatikillioortut suaassutsinut immikkoortiternerisa takutippaat agguaqatigiissinnerini angutit amerlanerit aningaasaatikillioortut. 15-24-nilli ukiulinni arnat amerlanerupput.

Takussutissiaq 3.6.

2018-imi aningaasaatikillioortut ukiuinut suaassutsinullu immikkoortiterlugit

Ukiut	Angutit	Arnat	Angutit	Arnat
	Agguaqatigiissinneri		Amerlassusaat	
0-iiit 4-nut	9	8	149	121
5-iiit 9-nut	4	5	53	63
10-iiit 14-inut	3	3	44	43
15-iiit 19-inut	5	8	58	78
20-iiit 24-nut	6	11	86	144
25-iiit 29-nut	9	9	146	129
30-iiit 34-nut	8	5	125	78
35-iiit 39-nut	5	3	79	42
40-iiit 44-nut	4	1	57	13
45-iiit 49-nut	4	2	58	22
50-iiit 54-inut	3	2	78	40
55-iiit 59-inut	4	2	88	34
60-iiit 65-inut	3	1	56	19
65-iiit 69-inut	1	1	14	6
70-iiit 74-inut	1	0	5	0
74-it qummullu	0	1	2	5
Katillugit	5	4	1.098	837

Najoqutaq: <http://bank.stat.gl/SONOU01>

Ilisarnaatinut nassuiaatit:

... Paasissutissat pigineqanngillat

.. Paasissutissat nalunaarsussallugit qularnarpallaarput mianersuussassaallutilluunniit

. Kisitsisit pissusia tunngavigalugu saqqummersinnaangilaq

0 Uuttuutigineqartup affaanit minneruvoq

- Soqanngilaq

* Kisitsisaagallartoq missiliugarluunniit

Saaffissaq

Anders Blaabjerg

E-mail: abla@stat.gl

Isumaginninnermut tunngasut

Naatsorsueqqissaartarfik

Postboks 1025 · 3900 Nuuk

Oqar.: +299 34 57 70 · Fax: +299 34 57 90

www.stat.gl · e-mail: stat@stat.gl

